

8. Уваркіна О. В. Комунікативна культура як фактор формування особистості студента-медика / О. В. Уваркіна // Інформенетика III тисячоліття: соціолого-синергетичний та медико-екологічний підходи : зб. наук.праць. – К. ; Кривий Ріг, 2003. – №2. – С. 156–157.
9. https://gazeta.ua/ru/articles/health/_ukraincy-sostaryatsya-na-1015-let-kak-voyna-vliyaet-na-zdorove-nacii/1106736
10. <file:///C:/Users/User/Downloads/2185%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-4243-1-10%20150501-1.pdf>
11. http://elib.gnpbu.ru/text/ananyev_chelovek-kak-predmet_1968/
12. <https://nus.org.ua/articles/stres-i-psyhologichna-travma-shho-z-namy-vidbuvayetsya-zaraz/>

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

Пустовойт Г.Л., Ярмола Т.І., Кострікова Ю.А., Талаш В.В., Ткаченко Л.А.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено основні аспекти здобування вищої медичної освіти в умовах вимушеного переходу до дистанційних і змішаних форм навчання, шляхи, перспективи й напрями їх удосконалення.

Ключові слова: викладач, здобувач вищої медичної освіти, ефективність навчання, дистанційне навчання.

The article highlights the main aspects of acquiring higher medical education in the conditions of the forced transition to distance and mixed forms of education, the ways, prospects and directions of their improvement.

Keywords: teacher, higher medical education seeker, learning efficiency, distance learning.

Проблеми в галузі вищої медичної освіти свідчать про невідповідність між умовами життя й освітньої системи, які різко змінилися останнім часом, та цілями, видами, змістом і технологіями навчання. До найважливіших причин, що породили ці проблеми, належать: попит на якість освіти, що зріс значною мірою; нові вимоги до викладацької діяльності; консерватизм освітньої сфери й недостатня її адаптованість до потреб суспільства, що постійно змінюється; необхідність формування професійного мислення, активності й самостійності майбутніх фахівців. У ряду цих фактів стоїть недостатня розробка технологій професійного навчання. Зважаючи на це, традиційна технологія навчання майбутніх лікарів (від знання до вміння), що заснована на науковій логіці, має бути доповнена новими, інноваційними технологіями, що базуються на закономірностях пізнавальної діяльності.

Глобальне розповсюдження пандемії коронавірусної інфекції суттєво вплинуло на стан і функціонування світового освітнього простору на всіх рівнях: міжнародному, регіональному, локальному. У широкому сенсі «освітній простір» являє собою систему умов, які можуть вплинути на освіту людини, а саме – елементи пізнавальної діяльності, проектування яких необхідне для забезпечення ефективності й результативності навчального процесу. Стрімке розповсюдження COVID-19 у глобальному масштабі вкрай негативно відбилося на функціонуванні, структурі та стані світового освітнього простору і призвело до виникнення низки негативних тенденцій. З іншого боку, боротьба з негативними ефектами пандемії підштовхнула всіх суб'єктів освіти до пошуку й використання нових ефективних форматів навчання, тобто сформувала певні позитивні тенденції. Стрімкий технологічний, але не методологічний перехід на дистанційні форми навчання з використанням цифрових технологій у всьому світі виявив суттєві недоліки віддалених освітніх форматів [4].

Специфіка медичної освіти полягає в тому, що більшість клінічних компетенцій майбутнього лікаря нерозривно пов'язана з формами навчання, які вимагають особистої присутності, це в першу чергу комунікативні навички та практичні маніпуляції, і зазвичай медична спільнота запекло критикує будь-яке застосування дистанційних освітніх технологій у медицині. З іншого боку, нове захворювання безпосередньо вплинуло на зміст самої медичної освіти. Акцент змістився на затребуваність нових навичок: надання екстреної допомоги, інтубація, штучна вентиляція легень, нові методи діагностики й лікування пацієнтів в умовах підвищеної небезпеки, що потребує злагодженої командної роботи і знання нових алгоритмів дій.

Викладачі Единбурзького університету у своїй статті, присвяченій даній проблемі, стверджують, що навчання онлайн не поступається аудиторному [1]. Більше того, багато університетів по всьому світу ще до пандемії мали добре налагоджену інфраструктуру ефективного онлайн-навчання. Безумовно, за такого раптового переходу більшість викладачів намагалися максимально зберегти напрацьовані методики і стилі викладання, оскільки часу на планомірний перегляд навчальної програми зовсім не було. Однак не варто вважати, що просте перенесення освітнього контенту в онлайн (відеозаписи або тексти лекцій) матиме той самий ефект, що і в аудиторії. У більшості випадків викладання – не лише контент, і воно нерозривно пов'язане з методами і способами доставки цього контенту здобувачу освіти, діалогом, соціальною взаємодією у групі, розв'язанням проблеми. Перехід навчання в онлайн-режим можна порівняти не з відеозаписом, а з проведенням живого інструментального концерту під керівництвом диригента. Викладач має, як і раніше, розробляти дизайн заняття, підбирати джерела інформації (відеозаписи, статті), але цей дизайн є лише відправною точкою майбутніх активностей, а хід заняття не підвладний викладачеві повністю, він може лише «диригувати» і направляти його [1]. Складнощі пов'язані не лише з технічними питаннями, такими як стабільність інтернет-з'єднання і освоєння нових платформ для онлайн-зустрічей, а також ресурсів для розміщення навчальних матеріалів. Поруч із технологічною адаптацією виникає й адаптація культурна.

Викладання має в будь-якому разі відповідати принципам медичної освіти. Головним завданням викладача медичного закладу освіти є розуміння своїх очікувань і грамотний розподіл наявних ресурсів для досягнення освітнього ефекту. У такій ситуації викладач не має повного контролю над здобувачами освіти й умовами, що змінюються. Ситуація, яка склалася у світі, жодною мірою не зменшує відповідальності педагогів, навпаки, викла-

дач має допомогти здобувачам освіти зрозуміти, як вони навчаються, допомогти виявити труднощі й покращити результати, налагодити взаємодію, підібрати ефективні й доступні ресурси. Викладач має вдосконалювати свої методи викладання, навіть якщо йому здається, що формат навчання ідеальний. Необхідно отримувати зворотний зв'язок від здобувачів, щоб виявити моменти поліпшення або погіршення сприйняття інформації. Онлайн-навчання – це не щось неподільне, воно є сукупністю модальностей і технологій, від повідомлення в Твіттері завдовжки 160 символів до клінічної симуляції з повним зануренням [2].

Поза сумнівом, комунікативні навички є невід'ємною складовою щоденної практики лікаря. Тому в сучасній медичній освіті вони відіграють провідну роль. Історично комунікативні навички формувалися інтуїтивно під час щоденних обходів, роботи біля ліжка хворого. В останні роки в Україні процес навчання комунікативним навичкам зазнав певних змін, що пов'язано з обмеженням доступу здобувачів освіти до хворих. Обмеження це виникло з різних причин: тут і підвищення правових знань самих пацієнтів, і зміна менталітету населення загалом, і тенденція до підвищення рівня безпеки пацієнтів. Так чи інакше, усі ці тенденції привели до того, що на допомогу здобувачам освіти прийшли «пацієнт-замісні» технології. Найвідомішою такою технологією є симульовані та стандартизовані пацієнти (СП). Найчастіше це професійні актори, які своєю поведінкою й відповідями на запитання імітують прояви тих чи інших захворювань і синдромів. Спілкування з такими пацієнтами допомагає майбутньому лікареві вдосконалювати навички збирання анамнезу, розв'язання конфліктних ситуацій, повідомлення поганих новин, формує поведінкові конструкції, які в майбутньому він зможе ефективно застосовувати на практиці в спілкуванні зі справжніми пацієнтами. Методика дозволяє і навчати, й оцінювати комунікативні навички [3]. Навчання за участі СП застосовується вже багато років у всьому світі, а останні роки і в Україні, як черговий етап акредитації медичних фахівців. Традиційно методика СП передбачає очне спілкування між СП і тим, хто навчається, у клінічній обстановці з безпосереднім зоровим, вербальним, а часто й тактильним контактом. В умовах самоізоляції та дистанційного навчання, здавалося б, цій технології не знайдеться місця. Але викладачі з Університету медицини та наук про охорону здоров'я в Дубаї досить успішно реалізували пілотний проєкт із навчання комунікативним навичкам у онлайн-режимі. Для здобувачів освіти проводилися онлайн-сесії на платформі Microsoft Teams (корпоративна платформа, що об'єднує в робочому просторі чат, зустрічі, нотатки і вкладення). Результати дослідження показали, що більшості здобувачів цей формат навчання здався ефективним, цілі заняття було досягнуто, і ніхто не помітив технічних труднощів у його реалізації. Було зазначено, що заняття проходило інтенсивніше, а учасники були зосереджені більше, ніж під час очної сесії. Серед негативних факторів цього методу дослідники назвали обмеження кількості присутніх і неможливість збереження відеозапису процесу, що пов'язано з технічними обмеженнями конкретної версії програмного забезпечення [3].

Таким чином, на сучасному етапі в системі медичної освіти мають високо цінуватися не просто «кваліфіковані професіонали» у вузькому плані, а й творчі особистості, здатні набувати потрібних новітніх компетентностей, а на їхній основі – нових методів підготовки інших фахівців. Важливою є творча педагогічна індивідуальність, яка завжди опосередкована особистими якостями викладача, адже творча своєрідність – це найвища характеристика педагога. Забезпечення інноваційного характеру медичної освіти якісно нового рівня з урахуванням сучасних вимог і світових тенденцій, із формуванням системи безперервної освіти як інструменту професійного розвитку має стати стратегічною метою вищої медичної освіти в Україні.

Список використаної літератури

1. Fawns T., Jones D., Aitken G. Challenging assumptions about “moving online” in response to COVID-19, and some practical advice. *MedEdPublish*. 2020; 9 (1): 83. DOI: 10.15694/mep.2020.000083.1
2. Sandars J., Correia R., Dankbaar M., de Jong P., et al. Twelve tips for rapidly migrating to online learning during the COVID-19 pandemic. *MedEdPublish*. 2020; 9 (1): 82. DOI: 10.15694/mep.2020.000082.1
3. Sudhir M., Mascarenhas S., Isaac J., Alfroukh J., et al. Adapting to the need of the hour: Communication skills simulation session using an online platform during COVID-19. *MedEdPublish*. 2020; 9 (1): 85. DOI: <https://doi.org/10.15694/mep.2020.000085.1>
4. Taylor D., Grant J., Hamdy H., Grant L., et al. Transformation to learning from a distance. *MedEdPublish*. 2020; 9 (1): 76. DOI: 10.15694/mep.2020.000076.1

АСПЕКТИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК РІЗНОВИД СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ

Рамусь М.О., Рамусь А.М., Калашніков Д.В., Кіндій В.Д.

Полтавський державний медичний університет

Інтерактивне навчання незалежно від форм і методів його організації та змісту активно розвиватиметься і в теоретичному, і в практичному аспектах. Це методичний наказ часу, пов'язаний із новим типом взаємодії викладача зі здобувачем.

Ключові слова: інтерактив, навчання, розвиток, комунікація, методологія.

Interactive learning regardless of the forms and methods of its organization, the content of learning will actively develop both theoretically and practically. This is a methodical order of time, which is associated with a new type of interaction between the teacher and the student.

Keywords: interactive, education, development, communication, methodology.

Останнім часом набув поширення термін «інтерактивне навчання». Він означає навчання, засноване на активній взаємодії із суб'єктом навчання (ведучим, викладачем, тренером, керівником). Фактично, це один із варіантів комунікативних технологій. Інтерактивне навчання – це навчання з добре організованим зворотним зв'язком суб'єктів та об'єктів навчання, із двостороннім обміном інформації між ними.